

DAG VAN DE PALLIATIEVE ZORG

“Palliatieve zorg is veel meer dan stervensbegeleiding. Het is op voorhand kijken hoe je wil afscheid nemen en wat je wil achterlaten”, zegt **Joke Bossers**. Sinds 1993 begeleidt ze met Pallion mensen die thuis willen sterven.

Zaterdag is het de Internationale Dag van de Palliatieve Zorg. En die aandacht is welkom, zeggen Joke Bossers, equipe arts bij Pallion, en Stefan Langens, een van de tien verpleegkundigen die in Limburg gratis palliatieve zorg ondersteunen in de thuissituatie. Want ook de palliatieve thuiszorg heeft moeilijke maanden achter de rug. “Noodgedwongen hebben we heel veel ondersteuning telefonisch moeten doen”, zegt Bossers. “Uit schrik voor het coronavirus kregen mensen liever niemand over de vloer. En ook voor onze hulpverleners was het niet evident. Hun beroep is om mensen te helpen om de angst voor afscheid en dood te overwinnen, nu waren ze zelf bang om het virus binnen te brengen in hun eigen gezin. Het coronavirus heeft ons duidelijk gemaakt hoe belangrijk het is om goed afscheid te nemen, maar helaas heeft palliatieve zorg weinig kansen gekregen.”

In 2019 hebben jullie 629 nieuwe patiënten begeleid in de laatste fase van hun leven. Wie zijn die mensen?

Langens: “Het zijn mensen die ernstig ziek zijn en voor wie er geen behandelingsmogelijkheden meer zijn. Het ziekenhuis heeft zijn eigen palliatieve diensten, wij begeleiden patiënten in de thuissituatie maar ook in woonzorgcentra. De huisarts neemt de medische begeleiding voor zijn rekening, de thuisverpleegkundige ontfermt zich over de

verzorging en wij zijn de derde partij die ondersteunt. Onze zorg rust op vier pijlers. In overleg met de dokter kijken we mee dat de pijn en lichamelijke ongemakken onder controle blijven. De andere drie pijlers zijn het emotionele aspect, de sociale omgeving van de patiënt en het spirituele.”

Van wie komt de vraag om hulp?

Langens: “Dat kan zijn van de huisarts of de omgeving, maar ook bijvoorbeeld van een verpleegkundige die er dagelijks komt en die merkt dat er spanningen zijn. Mensen denken soms dat ze het verdriet wegnemen door er niet over te praten, maar vaak zien we het omgekeerde. Ze willen elkaar sparen, maar zo ontstaat net een pijnlijke afstand. Soms zijn de vragen ook gewoon praktisch van aard. Wat zijn de mogelijkheden qua huishoudhulp? Of wil de patiënt informatie over euthanasie?”

Hoe lang begeleiden jullie patiënten doorgaans?

Langens: “Dat kan een eenmalig contact zijn, maar ik heb ook al een patiënt gedurende twee jaar begeleid. Voor een stukje loopt de zorg zelfs door na het overlijden. We ijveren er altijd voor om op tijd te worden ingeschakeld. Dan heb je de tijd om een vertrouwensrelatie op te bouwen en is het minder bedreigend om samen naar het levenseinde te gaan.”

Bossers: “In het begin werd palliatieve zorg nog

“Sommige dingen wennen niet. Palliatieve zorg voor een ouder met jonge kinderen blijft moeilijk.”

FOTO KÁTRIJN VAN GIEL

gezien als stervensbegeleiding, iets van de laatste weken. Maar dan kun je nog maar weinig doen. Het belangrijkste stuk van het proces heeft zich daarvoor al afgespeeld.”

Hoezo?

Bossers: “Laatst heb ik een patiënt begeleid, een muzikant. Er was een concert georganiseerd waar een muziekstuk gespeeld zou worden dat hij gecomponeerd had. Dankzij de wensambulance hebben we ervoor kunnen zorgen dat hij daar nog naartoe kon. Voor die man was dat een ongelofelijke ervaring, maar hij moest wel nog goed genoeg zijn om dat te kunnen meemaken. Als je dan palliatieve zorg ziet als louter stervensbegeleiding kom je hopeloos te laat. Of neem een mama die gaat overlijden. Je kan samen een herinneringsdoos maken voor de eerste schooldag, de communie en het huwelijk van haar kinderen. Maar dat kun je niet doen als ze al terminaal is. Daarom zeg ik: palliatieve zorg is op voorhand kijken hoe je wil afscheid nemen en wat je wil achterlaten. Soms willen mensen nog iets verwezenlijken. Dan is het belangrijk dat ze daar door goede pijn- en symptoomcontrole toe in staat zijn.”

Zijn er veel mensen met een soort van laatste wens?

Langens: “Meer en meer. Een bezoekje aan de Efteling, nog eens naar zee of het vertrouwde pensi-